

Redefiniranje pristupa međunarodne zajednice

*Obraćanje visokog predstavnika Valentina Inzka na
konferenciji parlamentarnih komiteta zemalja članica EU*

Održanje zamaha u provedbi politike proširenja i susjedstva EU

Dablin, 25. juni 2013.

Redefiniranje pristupa međunarodne zajednice

Dame i gospodo,

Dozvolite da počnem tako što ću prvo zahvaliti organizatorima ove konferencije što su ponudili izuzetno dobro planiran dnevni red i okupili učesnike u raznim ulogama, što omogućava informiranu i produktivnu razmjenu ideja.

Mislim da ovo odražava karakter irskog predsjedavanja, koji je bio vrlo profesionalan i koji je istovremeno njegovao onu vrstu kreativne debate koja može pomoći da se riješe dugoročni problemi, a posebno oni sa kojima smo zajedno suočeni na našem kontinentu i u vlastitom dvorištu.

Specifičan mandat

Rekao bih da je Bosna i Hercegovina specifičan slučaj. I moj mandat je specifičan. On je definiran Dejtonskim mirovnim sporazumom i podržan nizom rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a. Moj mandat obuhvata tumačenje i nadgledanje provedbe Mirovnog sporazuma, koji u sebi sadrži ustav ove zemlje, kao i koordiniranje aktivnosti međunarodne zajednice.

Međutim, u posljednjih nekoliko godina OHR je počeo da se povlači sa scene. Centralnu ulogu smo prepustili Evropskoj uniji, a imamo vrlo energičnog i novog specijalnog

predstavnik EU Petera Sorensena. Moj prijatelj i ja nastojimo da pojačamo prisutnost Brisela i umanjimo prisutnost Dejtona. Zaista bih želio da još jednom javno kažem da veoma cijenim ogromnu privrženost, sposobnost, pomoć, dobru volju i energiju koje on unosi u posao specijalnog predstavnika EU.

Naravno, naši mandati su različiti. Ja imam dejtonski mandat i mandat UN-a. On ima mandat 27 zemalja. Ali, mislim da postoji dosta komplementarnosti i dosta sinergije.

Strategija proširenja

Iz ovog razloga, kada govorimo o politici proširenja i dobrosusjedskih odnosa Evropske unije u kontekstu Bosne i Hercegovine:

- Moramo razgovarati o prilagođenoj, ciljanoj strategiji kojom se izbjegavaju i uklanjaju specifične prepreke nastale kao rezultat skorašnje istorije ove zemlje;
- Također moramo imati na umu da je integracija BiH u EU strateški cilj koji podržava i stalno ističe Evropska unija;
- Uspješna integracija Bosne i Hercegovine donijet će korist ne samo zemlji nego i građanima Evrope: u stvari, riječ je o vanjskopolitičkom uspjehu koji samo čeka da se desi.

Poseban slučaj

Međutim, po mom mišljenju, Bosna i Hercegovina je poseban slučaj. Naravno, svako bi rekao: "Moja zemlja je poseban slučaj." Ali ja mislim da je BiH zaista poseban slučaj. Dopustite da se kratko osvrnem na to.

Danas Bosna i Hercegovina ima niz modernih institucija; ima stabilnu valutu, jednu od najstabilnijih u regiji. Ima reformirano krivično i građansko zakonodavstvo. Danas ima nešto što nije imala nakon rata – zajedničku zastavu, zajedničku himnu (još uvijek nemamo tekst, ali imamo

zajedničku himnu), imamo graničnu policiju, itd. Važno je nastaviti tim putem, posebno putem evroatlantskih integracija, i važno je da se ponovo ne otvaraju stara pitanja koja su riješena u prošlosti, poput pitanja teritorijalnog integriteta i suvereniteta Bosne i Hercegovine.

Negativni trendovi rezultat su nespremnosti ili nesposobnosti dijela političkog establišmenta da mijenja svoj mentalni sklop i svoj pristup politici. Njihov prioritet je vlast – naravno, to je prioritet svakog političara, ali u BiH je to isključivi prioritet, i ne postoji osjećaj za kompromis, za dijalog, za toleranciju, što su osnovni principi Evropske unije.

Postoji li alternativa takvoj politici? Postoji, i ne moramo ići daleko da je nađemo. Kada je visoka predstavnica Catherine Ashton osigurala istorijski sporazum između Srbije i Kosova u aprilu, ključni akteri su morali prevazići izuzetan broj političkih prepreka i riješiti se nagomilanog tereta iz prošlosti.

U Bosni i Hercegovini prepreke nisu tako velike niti su otvorena pitanja iz prošlosti tako teška.

Zato vas pitam: šta je lakše riješiti, pitanje Kosova i Srbije ili, na primjer, pitanje Gradskog vijeća Mostara?

Ili, šta je lakše riješiti, pitanje Kosova ili presudu iz slučaja Sejdić-Finci u Bosni i Hercegovini?

Jasno je da su neposredni izazovi sa kojima se susreću političari BiH, relativno govoreći, skromni i lakši za riješiti.

Isto se odnosi i na knjiženje vlasništva nad vojnom imovinom, jedini zadatak koji još treba završiti da bi Bosna i Hercegovina mogla da se priključi Akcionom planu za članstvo u NATO-u.

Izazovi sa kojima se BiH suočava mogu se lako prevazići – ali

su lideri BiH odlučno pokazali da ne žele da ih prevaziđu.

Neuspjeh se nije dogodio slučajno. On se dogodio namjerno.

Ovo je zemlja čiji građani žele da se pridruže Evropskoj uniji, ali čiji lideri su mnogo ambivalentniji ili se samo deklarativno izjašnjavaju.

I to je ono što je čini posebnim slučajem.

U Bosni i Hercegovini mišljenja građana i mišljenja lidera se razmimoilaze i postoji ogroman jaz između građana i njihovih lidera.

Politika uspješnog proširenja mora uzeti u obzir ovo razmimoilaženje.

Ponovno razmatranje našeg angažmana

Mislim da također moramo ponovno razmotriti naš pristup u Bosni i Hercegovini, a poznato vam je da je Stefan Fuele imao veoma dobro obraćanje na sjednici Evropskog parlamenta 22. maja. Rekao je da moramo redefinirati naš pristup. Ministrica evropskih poslova Irske, Lucinda Creighton, također je govorila na istom fonu.

Pitanje je, međutim, kako redefinirati taj pristup?

Mislim da moramo ponovno razmotriti našu politiku u zadnjih sedam godina i pronaći novi pristup događajima u Bosni i Hercegovini. Jedan od njih su nedavna okupljanja nekoliko hiljada građana na ulicama u Bosni i Hercegovini koji su izrazili svoju ljutnju zbog nepostojanja kompetentnih, poštenih i efikasnih vlasti.

Hiljade građana koje su prije dvije sedmice izašle na ulicu, i koji vrlo vjerovatno to mogu ponovo učiniti u narednim sedmicama, bili su prvenstveno mladi ljudi okrenuti budućnosti – upravo oni ljudi koji su shvatili i prihvatili osnovne evropske vrijednosti transparentnosti, odgovornosti i

sveobuhvatnosti. Ti krasni ljudi su ostavili političare nespremim i bez riječi. Trebali bismo to u potpunosti ugraditi u naš pristup i okončati praksu koja omogućava kreatorima opstrukcija da održavaju dojam da su oni dio rješenja i partneri međunarodne zajednice.

Postavljam sebi pitanje: može li neko ko stalno zagovara politiku suprotnu evropskim vrijednostima biti partner Evropske unije?

Uspjeh vanjske politike

Ključni napredak u rješavanju spora između Srbije i Kosova, uz posredovanje EU, s pravom se pripisuje odlučnom političkom angažmanu visoke predstavnice Ashton.

Uvjeran sam da je i u današnjoj Bosni i Hercegovini moguće postići uspjeh jedino putem kreativnog i jačeg političkog angažmana, uz jasne uslove i prednosti koje su izričito utemeljene na evropskim vrijednostima – vrijednostima koje građani Bosne i Hercegovine u potpunosti razumiju, dok to njihovi lideri još uvijek nisu u potpunosti shvatili.

Ono što mi je više nego jasno, nakon četiri godine mandata, jeste da se Bosna i Hercegovina ne može integrirati u Evropsku uniju ukoliko istaknuti političari pokušavaju odvesti zemlju na put dezintegracije. To je suštinsko pitanje oko kojeg moramo imati čvršći stav. Ne možete se integrirati u Evropu, a poticati dezintegraciju u vlastitoj kući. To je neprihvatljivo.

Prilikom ponovnog razmatranja naše strategije, trebali bismo razmisliti o snažnijem poticanju promjena, zadržavajući pri tome centralnu ulogu institucija Evropske unije u BiH. To bi moglo obuhvatiti neke ili sve od sljedećih prijedloga:

- Snažnije vezivanje finansijske podrške za postizanja političkog napretka;
- Direktnije konfrontiranje s političkim strankama i

akterima koji blokiraju ili ugrožavaju reforme i koji promoviraju podjele;

- Sprečavanje poništavanja rezultata dosadašnjih aktivnosti, putem dodatne afirmacije uloge OHR-a i EUFOR-a u održavanju napretka postignutog u postdejtonskom periodu.

Dame i gospodo, za pet dana ili 120 sati Evropska unija će biti bogatija za još jednog člana. Zagreb i Dubrovnik će biti još više evropski. Zadovoljstvo mi je što su ovdje s nama i dva bivša ministra vanjskih poslova Republike Hrvatske, Tonino Picula i Gordan Jandroković, jer su obojica dala ogroman doprinos u ovom procesu proširenja. Nakon članstva Hrvatske u EU, Bosna i Hercegovina će imati 1.000 kilometara direktne granice s Evropskom unijom. Evropska unija sada bukvalno kuca na vrata Bosne i Hercegovine. S druge strane, Srbija pravi ogroman i hrabar napredak prema kandidaturi za članstvo u EU, a Crna Gora je već završila dva poglavlja u okviru pregovaračkog procesa s EU.

Region ide naprijed i danas imamo najbolju regionalnu situaciju u proteklih dvadeset godina – to je jedinstvena šansa za regionalnu saradnju, ali i za pomirenje u regionu. Želio bih završiti s ovom optimističnom porukom, nadajući se također najboljem za prekrasne ljude i građane Bosne i Hercegovine.